

© Tidningen Vi, Foto: K.W. Gallers

Från redaktionen

Härliga, sedliga institution, heliga familj, oantastliga gudomliga instiftelse som skall uppfostra medborgare till sanning och dygd! Du dygdernas påstådda hem, där oskyldiga barn torteras till sin första lögn, där viljekraften smulas sönder av despoti, där självkänslan dödas av trångbodda egoismer. Familj, du är alla sociala lasters hem, alla bekväma kvinnors försörjningsanstalt, familjeförsörjarens ankarsmedja, och barnens helvete!

Strindbergs syn på familjen är bekant. Det avsnitt ur *Tjänstekvinnans son* som citeras ovan är ett av den svenska litteraturens mest kända. Om det inte vore att överdriva Strindbergs betydelse, skulle man kunna säga att detta nummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift* är ägnat

att motsäga hans påståenden, eller i alla fall att problematisera såväl de explicita åsikterna, som de underliggande antagandena. Såväl familjens roll som försörjningsinstrument i allmänhet, och försörjningsinstrument för "bekväma kvinnor" i synnerhet, samt själva definitionen av familj kommer således att skärskådas. Strindbergs påstående att kvinnor skulle vara lata motbevisas av undersökning efter undersökning. Kvinnor gör merparten av det obetalda arbetet, tar större ansvar för barnen och har mindre inflytande över familjens ekonomi än männen. Själva ordet föräldradighet tycks innefatta en kvinnsituation som blir tydlig i statistiken: kvinnor är "lediga" för att göra det obetalda arbetet... Strindberg-

citaten kan även problematiseras utifrån vilka grundantaganden om familjen som det avspeglar. Hans familjebegrepp har följande beståndsdelar: två vuxna av olika kön samt ett obestämt antal barn.

Familjetyper, kallad kärnfamilj, är en typiskt västeuropeisk företeelse som varit den förhärskande åtminstone sedan 1600-talet. I praktiken kan familjer emellertid se olika ut. Exempelvis kan antalet vuxna variera. Antalet generationer som lever tillsammans kan också variera, även om flergenerationsfamiljer är tämligen fåtaliga i dagens Sverige och mest vanliga bland nya svenskar. Och slutligen finns nuförtiden familjer där de bägge vuxna är av samma kön. Problemet med denna form av familjbildning är att den ur legal synvinkel inte är jämställd med familjer där de vuxna är av olika kön, partnerskapslagar till trots.

Bidragen i detta nummer av *Kvinnovetenskaplig tidskrift* spelar på temat familj. Inledningsvis diskuterar Christine Roman hur fördelningen av det obetalda arbetet och fördelningen av den ekonomiska makten i familjen fungerar i relation till den jämställdhetsideologi de flesta par ansluter sig till. Familjelivet styrs i varierande grad av konkurrerande ideal- och normsystem, konstaterar hon. Jämställdhetsideologin fungerar parallellt med olika syner på vad som är naturligt att "mammor" och "pappor" gör.

Men makt utövas inte bara inom familjen utan kan även utövas utåt till exempel genom att familjen äger och leder företag. En sådan företagarfamilj är familjen Bonnier. I artikeln "Hemma hos firmafamiljen" diskuterar Annelie Karlsson Stöder familjeföretagets kvin-

nor och deras betydelse för verksamheten. Därigenom synliggör hon dessutom en viktig arena för företagsledning som könsblind organisationsforskning negligerat: hemmet.

Osynlig är däremot inte fördelningen av föräldraledigheten. Hur går det att förstå det faktum att män tar ut så liten andel av föräldraparens gemensamma föräldraledighet, frågar sig Lisbeth Bekkengen i artikeln "Män som pappor och kvinnor som föräldrar". Kan föräldraledigheten i motsats till sin föregivna könsneutralitet ändå vara bekönad?

Vad händer när kärleken tar slut och familjen upphör att vara familj, frågar sig Gudrun Nordborg i sin artikel "Kärlek och ekonomi – ett juridiskt undantag?", där hon bland annat diskuterar kvinnors och mäns rättigheter och skyldigheter i samband med en skilsmässa. Nordborg visar hur den så kallade kärleken tenderar att bli en kostsam affär för kvinnan.

Liksom Gudrun Nordborg problematiserar Amy Elman lagstiftningen, men till skillnad från Nordborg stannar hennes studie inte vid Sveriges gränser. I "Heterosexism i Europeiska unionen" går Elman igenom enkönsfamiljernas legala rättigheter i olika EU-länder. Hon diskuterar olika vägar att överklaga ärenden när enkönsfamiljernas legala rätt till jämställdhet kommer på skam.

Slutligen: en rättelse. I *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 3-4/98 föll olyckligtvis en viktig uppgift bort. Ingenstans angavs att det var Centrum för kvinnoforskning vid Stockholms universitet som arrangerat konferensen *Konstruktion och förändring* från vilken förra numrets artiklar var hämtade. Vi beklagar detta.

Varmt tack

till Centrum för kvinnoforskning vid Stockholms universitet för att vi fick använda ett antal artiklar från konferensen *Konstruktion och förändring – genusaspekter på vetenskapen* till KVT 3-4 1998.

Missade du *Konstruktion och förändring*? Beställ numret (se annons s. 20) och skaffa konferensrapporten. Den innehåller bl.a. en sammanfattning av de sidkussioner som fördes i olika arbetsgrupper samt en förteckning över vilka paper som finns att tillgå. Kontakta Eva Lundgren, Centrum för kvinnoforskning, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm, tel: 08-674 73 04, fax: 08-674 73 00, e-post: eva.lundgren@kvinfor.su.se